

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. Lantos Bálint Ügyvédi Iroda által képviselt felperesnek az Imre Ügyvédi Iroda által képviselt I. rendű, II. rendű alperes III. rendű, valamint a személyesen eljáró IV. rendű alperes ellen általános szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2017. október 3-án kelt 5.G.43.605/2016/19. számú ítélete ellen a felperes által előterjesztett fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az I., II. és III. rendű alpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 10.000 (tízezer) forint + áfa ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

1.

A felperes módosított keresetében az általa, valamint a IV. rendű alperes mint adós, és az I. és II. rendű alperes mint hitelező által 2008. március 19-én kötött, K11021-0/756/2008/3/O. számon közjegyzői okiratba foglalt devizaalapú kölcsönszerződés III. pontjának második és harmadik bekezdésében foglalt, a közjegyzői ténytanúsítványra vonatkozó rendelkezése érvénytelenségének megállapítását kérte tisztességtelenség okán az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 209/A. § (2) bekezdése és a 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontja alapján.

2.

Az I., II. és III. rendű alperesek a kereset elutasítását és a felperes perköltségben történő marasztalását kérték, mivel álláspontjuk szerint a kereset tárgyává tett szerződéses kikötések a felperes által hivatkozott okokból nem tisztességtelenek. A III. rendű alperes alaki védekezést is előterjesztett, érvelése szerint a per megszüntetésének van helye a 2014. évi XL. törvény 37. §-a alapján, mivel a felperes nem terjesztett elő az elszámolásra kiterjedő jogkövetkezményi keresetet.

3.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az I. és II. rendű alpereseknek együttesen 71.120 forint, a III. rendű alperesnek 12.700 forint perköltséget. Kötelezte továbbá a felperest – leletezés terhe mellett – 36.000 forint illeték lerovására.

3.1.

Határozatának indokolásában tényként állapította meg, hogy az I. és II. rendű alperes mint hitelező és zálogjogosult, valamint a felperes és a IV. rendű alperes mint adós és zálogkötelezett között 2008. március 19-én közjegyzői okiratba foglalt, ingatlan jelzáloggal biztosított, japán nyelven nyilvántartott kölcsönszerződés jött létre a közjegyzői okiratban megjelölt ingatlanon alapított jelzálogjog fedezet mellett. A III. rendű alperes a felperessel és a IV. rendű alperessel szemben fennálló követelés engedményese.

A kölcsönszerződés III. pont 2. bekezdése akként rendelkezik, hogy „A Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján az Adósok terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében, annak közokirati tanúsításként, az Adósoknak a Hitelezőnél vezetett számlái és a Hitelező vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői ténytanúsítványt fogadják el.” A 3. bekezdés szerint „Az Adósok és a Zálogkötelezettek alávetik magukat annak, hogy a jelen közjegyzői okirat alapján az Adósok terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás összegét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is, a Hitelező felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.”

3.2.

Az elsőfokú bíróság határozatának jogi indokolásában a régi Ptk. 209. (1)-(5) bekezdéseinek, a 209/A. § (1)-(2) bekezdéseinek, az R. 1. § a), b) és j) pontjainak, a hitelintézetekről szóló 1996. évi CXII. törvény 206. § (1) bekezdés a) és b) pontjainak, valamint a (2) bekezdésének, a közjegyzőkről

szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 111. § (1) bekezdésének, a 112. §-ának felhívását követően rögzítette, hogy a III. rendű alperes pergátló kifogása alaptalan, mivel a keresettel támadott kikötéshez vagyonmozgás nem kapcsolódik.

A keresetet érdemben vizsgálva kifejtette, hogy a támadott kikötések a tartozás tanúsításának módjára és nem az összegének meghatározására irányulnak, melyből következően nem tartalmazzak az R. 1. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző rendelkezést, és nem jogosítják fel az alpereseket a szerződéses feltétel egyoldalú értelmezésére, ezért nem ütköznek az R. 1. § (1) bekezdésének b) pontjába sem. A kikötések nem fordítják meg a felperes hátrányára a bizonyítási terhet, ezért nem ütköznek az R. 1. § (1) bekezdésének j) pontjába sem. A Kjt. felhívott rendelkezéseinek a per tárgyát képező szerződéses feltételekkel való összevetése alapján arra a következtetésre jutott, hogy a végrehajthatóság szempontjából a felperes nem került hátrányosabb helyzetbe.

4.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben annak megváltoztatását és a keresetnek helyt adó határozat hozatalát kérte. Fenntartotta az elsőfokú eljárásban előadottakat, a bizonyítási teher megfordítása körében hivatkozott a Szegedi Ítéltábla Pf.II.20.087/2017/6. számú eseti döntésére, valamint a BDT2017. 3629. számon és a BDT2015. 3420. számon közzétett döntésekre, mely utóbbiak szerint tisztességtelen a fogyasztói szerződés azon kikötése, amely alapján a fogyasztó mindenkor tartozását a vele szerződő fél egyoldalú közlése alapján a közjegyző által kiállított közokirat tanúsítja.

További előkészítő iratában az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-34/18. számú ügyben hozott ítéletének 52. és 57. pontjaira utalással kifejtette, hogy az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 369. § a) pontjával ellentétben a 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 528. §-a értelmében már nem indítható végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti per arra hivatkozással, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, melyből az is következik álláspontja szerint, hogy a végrehajtásokat közvetlenül, érdemben támadó végrehajtás megszüntetési per mint jogérvényesítési lehetőség megszűnt. A megmaradó jogi lehetőségek igénybevétele érvelése szerint „olyan mértékben hátráltatja a fogyasztót a végrehajtás elleni védekezésben, hogy az így az ügy végleges lezárását jelentő eljárássá is fog válni egyben”, így „a kikötés eléri célját, a jogvita gyors lezárását és az adott jogkörnyezetben a fogyasztók jogérvényesítési lehetőségének végletes korlátozását.”

5.

Az I., II. és III. rendű alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozták annak helyes indokai alapján. Rámutattak arra, hogy a Kúria 1/2018. számú gazdasági elvi határozatában írtak szerint a perbeli kikötéssel tartalmában megegyező kikötés nem minősül joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak, ezért a bizonyítási terhet sem változtatja meg a fogyasztó hátrányára. Kifejtették továbbá, hogy alaptalanul hivatkozik a felperes arra, hogy a Pp. 528. §-ában foglaltak okán a végrehajtással szembeni jogvédelmi lehetősége csökkent, mivel a Pp. 129. §-a lehetőséget biztosít a végrehajtás felfüggesztéséhez.

5.1.

A IV. rendű alperes a fellebbezésre nem tett észrevételt.

6.

Az elsőfokú ítéletnek jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt, ezért azt az ítélet tábla teljes terjedelmében vizsgálta felül.

7.

A fellebbezés nem alapos.

8.

Az elsőfokú bíróság a releváns tényeket megállapította, érdemi döntésével és indokaival az ítélet tábla egyetért, ezért azok megismétlése nélkül a régi Pp. 254. § (3) bekezdése alapján csak utal a határozat helyes indokaira és csak a fellebbezésben foglaltakra tekintettel mutat rá az alábbiakra.

8.1.

A kereset elbírálása során alapvetően azt kellett vizsgálni, hogy a hivatkozott szerződéses kikötés – az általános szabályozáshoz képest – többletjogosultsággal ruházza-e fel a hitelezőt, vagy hátrányosabb helyzetbe hozza-e bármilyen módon a felperest. A régi Ptk. a tisztességtelenség megállapítását egyrészt a bíróság mérlegelésére bízta, másrészt pedig a mérlegelést kizárva, maga is nevesít tisztességtelenségi okokat. Ilyen feltételeket mindezen túlmenően külön jogszabály, így a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13. EKG tanácsi irányelv (továbbiakban: Irányelv), illetve az annak való megfelelést szolgáló R. is

meghatároz. Az R. 1. § (1) bekezdése szerint a fogyasztó és a gazdálkodó szervezet közötti szerződésben tisztességtelennek minősül különösen az a szerződési feltétel, amely a) a szerződés bármely feltételének értelmezésére a gazdálkodó szervezetet egyoldalúan jogosítja; b) kizárólagosan a gazdálkodó szervezetet jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e; j) a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg.

Maradéktalanul egyetért az ítéletábra az elsőfokú bíróság azon álláspontjával, hogy a kikötés nem jogosítja fel egyoldalúan a fogyasztóval szerződő felet annak értelmezésére. A kikötés annak értelmezésével kapcsolatos rendelkezést egyáltalán nem tartalmaz, melyből következően fogalmilag kizárt annak az R. 1. § a) pontjába való ütközése.

8.2.

Az Irányelv 3. cikk (3) bekezdése szerint az irányelv melléklete tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők. A melléklet 1. m) pontja pedig azokról a feltételekről rendelkezik, amelyek megadják a jogot az eladó vagy szolgáltató számára annak megállapítására, hogy az áruk vagy szolgáltatások megfelelnek-e a szerződésnek, illetve megadják azt a kizárólagos jogot, hogy a szerződés bármely feltételét az eladó vagy szolgáltató értelmezze.

Az R. 1. § (1) bekezdésének b) pontjában írtaknak mind a nyelvtani, mind a fogyasztói irányelv 3. cikk (3) bekezdése és mellékletének 1. m) pontja figyelembevételével történő értelmezéséből következően az a kikötés tisztességtelen, amely a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel arra, hogy maga állapítsa meg a saját teljesítése megfelelőségét. A fellebbezéssel érintett szerződéses rendelkezés azonban nem tartalmaz az I-II. rendű alperest a megjelölt körben megillető egyoldalú jogosítványt, nem érinti (nem vonja el) az I-II. rendű alperessel szerződő fél – a felperes – kötelmi jogát arra, hogy az I-II. rendű alperes szolgáltatásának megfelelőségét megítélje és minősítse (rég. Ptk. 283. §), ezért nem minősül tisztességtelennek az R. 1. § (1) bekezdésének b) pontja szerint.

8.3.

A fellebbezési ellenkérelem helytálló hivatkozása szerint a bírói gyakorlat (EBH 2018.G.1., BH2018. 146.) már részletesen rámutatott arra, hogy a felek között létrejött kölcsönszerződés olyan tartalmú kikötése, amely szerint a felperes mindenkor fizetési kötelezettségét illetően a banknál vezetett számlái és a bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt

ténytanúsítványt fogadja el mint közhiteles bizonyítékot, a régi Ptk. 242. §-a szerinti joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak – ahogy arra az elsőfokú ítélet helyesen utalt – nem minősül. Ebből következően a bizonyítási teher sem fordul meg, nem az adósra kell bizonyítania, hogy az elismert tartozása nem áll fenn. A fél nyilatkozatához a tartozáselismerés jogkövetkezményei akkor fűződhetnek, ha a tartozás elismerése magyarázatot nem igénylő módon, kifejezetten és félreérthetetlenül történik. Ennek az elvárásnak pedig csak az olyan tartozáselismerő nyilatkozat felel meg, amelyet már fennálló, összesszerűen meghatározott követelés tekintetében tettek meg. A per tárgyát képező szerződéses rendelkezés ilyennek nem tekinthető, e kikötés esetében ezért nem érvényesülnek a tartozáselismerés joghatásai.

A kikötés joglemondást tartalmazó felperesi nyilatkozatként sem értelmezhető. Az egyoldalú joglemondás fogalmi körébe ugyanis az a nyilatkozat vonható, amellyel a jogalany az őt kétségkívül megillető jogosultságról kifejezetten lemond. A régi Ptk. 207. § (4) bekezdése értelmében az igényérvényesítésről vagy a vitatásról való lemondásnak félreérthetetlennek és határozottnak kell lennie, nincs helye a nyilatkozat kiterjesztő tartalmú értelmezésének. Polgári peres eljárásban a felek eljárási jogaira és kötelezettségeire – idetartozik a tényállítási és bizonyítási kötelezettségük, illetve lehetőségük is, amely peres státuszukból fakadóan a peres felek mindegyikét megilleti – a régi Pp. közjogi jellegű szabályai az irányadók. A régi Pp. kógens szabályait a felek szerződéses autonómiája nem törheti át.

Az elsőfokú ítéletben helytállóan kifejtettek szerint nem állít fel a keresettel támadott szerződéses kikötés a felek szerződésében olyan vélelmet sem, amelynek értelmében az alperes az igénye alapjául szolgáló, valamely egyébként bizonyítást igénylő tényt egy attól különböző, másik tény bekövetkezésével és igazolásával bizonyíthatná, és így képes lenne elhárítani bizonyítási kötelezettségét a bizonyítást igénylő, döntő tényre nézve. A kölcsönszerződés fellebbezéssel érintett III. pontjának ilyen tartalom nem tulajdonítható.

Mivel az adott kikötés a fentiek alapján sem tartozáselismerést, sem joglemondást nem tartalmaz és nem minősíthető vélelem hatásával bíró feltételnek sem, a bizonyítási kötelezettség alakulását, a bizonyítási eljárás lefolytatását nem befolyásolja, a bizonyítási terhet nem fordítja meg. Ez pedig azt is jelenti, hogy amennyiben az alperes a jelen szerződésből eredő követelését a felperessel szemben peres úton kívánja érvényesíteni, a perben a régi Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében őt terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés milyen tartalommal jött létre, ennek alapján milyen összeget

folyósított a felperes részére, a felperes mennyit teljesített, és ennek eredményeként mekkora a felperes fennálló tartozása. Az alperes erre vonatkozó tényállításai – maga a ténytanúsítvány is – nyilvánvalóan a saját nyilvántartásán alapulnak, vita esetén azonban perben az alperesnek be kell mutatnia a nyilvántartás elszámolási elveit, módszereit és adatait, számításait le kell vezetnie (Kúria EBH 2018. G.1., BH2018. 146.). A fentieket támasztják alá az EUB C-34/18. sz. ítéletének az [53]-[59] pontjai is.

Kiemeli továbbá az ítélőtábla, hogy a Vht. szerződéskötéskor hatályban volt 21. § (1)-(2) bekezdéseinek és a jelenleg hatályos 23/C. § (1)-(2) bekezdéseinek értelmében a közokiratba foglalt kölcsönszerződés, illetve egyoldalú kötelezettségvállalás alapján az adós tartozásának már lejárt részleteire minden további feltétel nélkül, a szerződés felmondása esetén a teljes tartozás összegére pedig akkor van helye végrehajtási záradék kibocsátásának, ha a végrehajtást kérő az adós szerződésszegése miatt szintén közokiratba foglalt jognyilatkozattal felmondta a szerződést. Az, hogy ez utóbbi esetben a szerződésszegés valóban bekövetkezett-e, és így az emiatt közölt felmondás jogszerű-e, a végrehajtási záradék kiállítására irányuló kérelem elbírálása során érdemben nem vizsgálható, e vonatkozásban elegendő a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata (BH1997. 348., BH2002. 491., Kúria Pfv.I.21.783/2016/5.). Az adós szerződésszegésének, illetőleg a felmondásnak a tényét, valamint a végrehajtást kérő nyilvántartásai szerint fennálló tartozás aktuális összegét a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata alapján rögzítő, a Kjt. 111. §-ában szabályozott közjegyzői okirat nem ügyleti okirat, hanem jogi jelentőségű tényeket rögzítő ténytanúsító okirat (közjegyzői tanúsítvány). Az ilyen okirat kiállítását a végrehajtást kérő akkor is kérheti a közjegyzőtől, ha erről az adóssal kötött szerződésben előzetesen külön nem rendelkeztek, illetve az adós előzetesen nem nyilatkozott külön arról, hogy a végrehajtást kérő nyilvántartásában rögzített adatok ténytanúsítvány kiállításának alapjául szolgálhatnak. A közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását és a végrehajtási záradék kibocsátását tehát a végrehajtást kérő e szerződéses kikötés hiányában is ugyanilyen módon és tartalommal kérhetné (BH2018. 146.).

A fellebbezés tévesen hivatkozott arra is, hogy a Pp-ben a végrehajtás megszüntetése és korlátozás iránti pernek a régi Pp. 369. § a) pontjában foglaltakhoz képest eltérő szabályozását figyelembe véve a támadott kikötés a fogyasztó jogérvényesítési lehetőségének végleges korlátozását eredményezi. A Pp. 528. §-a értelmében valóban nem indítható végrehajtás megszüntetése és korlátozás iránti per arra hivatkozással, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, ugyanakkor a Pp. 129. §-a szerint, ha végrehajtás van folyamatban, és a végrehajtás tárgyául

szolgáló követelés vagy az annak alapjául szolgáló jogviszony a per tárgya, a bíróság a végrehajtást a per jogerős befejezéséig felfüggesztheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek van helye. A végrehajtás felfüggesztésére a bírósági végrehajtásról szóló törvény erre vonatkozó szabályait kell alkalmazni. A Vht. 49. § (2) bekezdése értelmében a bíróság a végrehajtást azokban az esetekben is felfüggesztheti, amelyekben ezt a Pp. vagy más törvény lehetővé teszi, míg az 56. § (1) bekezdésének b) pontja szerint a végrehajtást elrendelő bíróság végzéssel megszünteti vagy korlátozza a végrehajtást, ha jogerős bírósági határozat alapján megállapította, hogy a végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt végrehajtani kívánt követelés vagy az annak alapjául szolgáló jogviszony egészben vagy részben érvényesen nem jött létre. Mindezen jogszabályok egybevetéséből aggálytalanul megállapítható, hogy a támadott kikötés nem érinti, így nem is gátolja a fogyasztó joginak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, melyre tekintettel a felperes eredménytelenül érvelt az EUB ítéletének 52. és 57. pontjait idézve avval, hogy a kikötés lehetővé teszi a jogvita egyoldalú lezárását.

9.

A Fővárosi Ítéltábla a fentiekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a régi Pp. 253. § (2) bekezdése alapján – helyes indokaira tekintettel – helybenhagyta.

10.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a régi Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó régi Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az I., II. és III. rendű alperesek mint egyetemleges jogosultak ügyvédi képviseléssel felmerült másodfokú perköltségének megfizetésére, melynek mértékét az ítéltábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdésének a) pontja és a (2) bekezdése alapján, a másodfokú eljárás kisebb munkaterhére, a kifejtett képviselési tevékenységre is tekintettel mérsékelt összegben állapította meg.

Budapest, 2020. január 29.

. Sándor Ottó s. k.

a tanács elnöke

. Balsai Csaba Zoltán s. k.

előadó bíró

dr. Vasady Loránt Zsolt s. k.

bíró

